

נוסח ז"ל מחוקן

הכנסת האחת-עשרה
מושב שני

פרוטוקול מס' 349
מישיבת ועדת הכספים
יום ב', כ"ז באב התשמ"ו - 1.9.86, שעה 10.00

חברי הוועדה: א.י. שפירא - היו"ר

נכחו:

- י. ארידור
- י.ז. אמיר
- י. ארצי
- ש. בן-שלמה
- ג. גדות
- פ. גרופר
- א. ורדיגר
- א. ויינשטיין
- י. כהן
- י. מצא
- ע. סולודר
- ח. רמון
- ב. שליטא
- ג. שפט
- א. שלום
- ד. תיכון

מוזמנים:

- א. פוגל - משרד האוצר
- מ. שגיא - משרד האוצר
- י. לייטון - משרד האוצר
- מ. דר-זיו - משרד האוצר
- מר גרוסמן - משרד האוצר
- א. דברת - משרד האוצר
- מ. הרצברג - בנק ישראל
- ת. פנחסוביץ - משרד המשפטים
- ד. שטרן - יו"ר מרכז הקבלנים

יועץ משפטי לוועדה:

א. דמביץ

יועצת כלכלית לוועדה:

ס. אלחנני

מזכיר הוועדה:

א. קירשנר

קצרנית:

צ. ספרן

סדר היום: א. הצעות לסדר היום של חברי הוועדה.

ב. עדכון שכר הנשיא, השרים וסגני השרים.

ג. תיקון תנאי איגרות חוב מסוג "קידרון" ומסוג "שילוח".

ד. תקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (חפצים ביתיים) (תיקון), התשמ"ו-1986.

ה. תקנות מס הכנסה (קביעת סכום לאי התרת זיכוי בעד הוצאות רפואיות מיוחדות), התשמ"ו-1986.

ו. תקנות מס הכנסה (יועצי מס) (תיקון), התשמ"ו-1986.

ז. חוק אמנת החברה הבין-אמריקנית להשקעות, התשמ"ו-1986.

ח. אישור החוזה לסיוע לסולל-בונה.

ט. תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות ממבוטחים בביטוחי רכב, התשמ"ו-1986.

-1834-

(נתקרא ביום 3.9.86)

מ"מ היו"ר י. ארידור:

אני פותח את ישיבת הוועדה.

א. הצעות לסדר היום של חברי הוועדה

א. ויינשטיין:

שכר המנכ"לים: בחודשים האחרונים התפטרו שבעה מנכ"לים של משרדי הממשלה - דבר שהוא ללא תקדים - חלקם בשל שכר ירוד. אני חושב שזו אחריותנו וחובתנו לדון בדבר הזה. בהסכם החבילה שהיה ביולי הם נכנסו כבר בפיגור, ולאחר שנחתם הסכם השכר בכל מגזרי המשק יש מקום לדון בשכרם. אני מבקש להעלות את הנושא הזה בצורה דחופה על סדר היום של הכנסת.

ב. שליטא:

צריך להעלות את נושא חברת החשמל המזרח-ירושלמית ולקיים עליה דיון מיוחד שאליו יוזמן שר האנרגיה. להערכתי נחוצות פעולות דחופות: או הקמת ועדה קרואה או אפילו הפקעה של החברה, משום שהיא סוחבת על גבה גרעונות של למעלה מ-20 מליון שקל חדש, וכל יום היא יוצרת גרעונות חדשים. אין שום סיכוי שהיא תבריא מעצמה ואין שום הצדקה שהגרעונות אלה יפלו על הצרכן הישראלי, כשיום אחד נעמוד בלי יכולת לספק חשמל, כי החברה הזאת תגיע לשוקת שבורה. אני לא יודע איזה נימוקים מדיניים מפריעים לפעולות אלה, אבל צריך לעשות שם פעולה דרסטית גם כדי להבטיח חשמל לתושבים וגם כדי להבטיח ניהול כלכלי יעיל של החברה הזאת.

י. ארצי:

1. הייתי רוצה שנקיים דיון על המגמה להעלות את ההקצבה לנסיעה לחוץ-לארץ מ-800 דולר ל-2,000 דולר. הדבר הזה אינו מוצדק, ראשית משום שאנחנו לא שואבים מן המשאבים שלנו אלא ממתנות שקיבלנו; שנית. מבחינה פסיכולוגית יכול הדבר להיראות כסימן שאנחנו נמצאים במצב משופר מבחינת מטבע חוץ ונותנים אור ירוק להגברת הנסיעות לחוץ-לארץ. העניין עלול לעלות לאוצר לפחות חצי מליארד דולר, ואם הוא אפילו בגדר שמועות, חייבים לשים קץ לכל מחשבה בכיוון זה.

2. העלאת מחירי המכוניות: הייתי רוצה שנזמין לכאן את אנשי האוצר המוסמכים כדי להסביר לנו מדוע מוצדקת העלאה זו, שמתחילה ב-58 ומסתיימת ב-208.

3. נתבררנו שהאוצר ינהיג שנה קלנדרית, והייתי רוצה לדעת אם הוא מוכן להסתפק בשינוי הטכני הזה, ששקדימים את שנת המס מ-1 באפריל ל-1 בינואר, או ששינוי זה ילווה בסימן ממשי של רפורמה במס הכנסה, שעליה מדברים הרבה ולא עושים דבר כדי לממשה.

ח. רמון:

1. בישיבה שלפני הפגרה ביקשתי שנתקן עוול מסויים לגבי סגני השרים, וממילא גם למנכ"לים, על ידי כך ששכרם יעודכן פעם בשלושה חודשים. לא יכול להיות שחברי הכנסת יעדכנו את שכרם פעם בשלושה חודשים, ואילו המנכ"לים וסגני השרים והשרים יקבלו שכר יותר נמוך מחברי הכנסת. הדבר הזה הוא בידינו ואפשר להחליט על כך אפילו היום. בישיבה שלפני הפגרה ביקש השר נסים שנעזוב את העניין עד שייחתמו הסכמי השכר החדשים. בינתיים נחתמו הסכמי השכר ואין שום סיבה שלא לעשות זאת. אני מבקש שנסווה את שכר השרים, סגני השרים, וממילא שכר המנכ"לים, לשכר חברי הכנסת.

2. אני מבקש שנקיים דיון עם שר האנרגיה בנושא שחרור משק הדלק. בדיון על משרד האנרגיה שמענו שחברות הדלק המונופוליסטיות הן נגד יבוא דלק באופן חופשי, אבל ברור שאם לחברות הדלק האלה מובטחת הכנסה של 20 מליון דולר בשנה, למה שיוותרו על הכנסה מסוג זה? רק עכשיו קראנו את דו"ח המבקר על "פז", אנחנו רואים מה קורה בחברות הדלק, ולכן אני בעד השינוי. אני מציע שנזמין את שר האנרגיה, שמתמודד עם חברות הדלק, ונפעיל את השפעתה של ועדת הכספים על מנת לקדם את שחרור משק הדלק מהמונופול של חברות הדלק. זה יוזיל את העלויות לתעשייה וגם את העלויות לציבור הרחב.

ע. סולודר:

היו הרבה דיבורים על תכניות רפורמה במיסוי, ומקריאה בעתונים הבנתי שהיה דיון בין השרים בנושא ועוד לפני שהוא עולה כבר מורידים אותו. בהקשר לכל מיני נושאים - בעיקר לנושא של מס הכנסה וועדת שטיינברג - דובר על הצורך ברפורמה, ועכשיו שוב העניין נפגע. הייתי מבקשת שיתקיים דיון וימסרו לנו ביתר פירוט מה המגבלות, מדוע אי אפשר להביא לרפורמה, ומה היו הנימוקים לכאן או לכאן.

י. מצא:

לנושא של שחרור משק הדלק: לא הייתי רוצה לקבוע בפסקנות בנושא זה, אבל אני יודע שיש לפחות צעקה של חברות הדלק המזהירות מפני היווצרות מונופול בנושא הזה.

ח. רמון:

הן המונופול.

י. מצא:

אני לא רוצה לקבוע עמדה, אלא אני מבקש שנקיים דיון, מוקדם ככל האפשר, בכל הנושא ובתכנית שנפרשה על ידי שר האנרגיה. חובת ועדת הכספים להיכנס לדיון הזה מהר ככל האפשר.

י. ז'א. אמיר:

1. אני מצטרף לדברי חבר-הכנסת רמון על הצורך להחליט ששכר השרים וסגני השרים יוצמד לשכר הממוצע במשק כל שלושה חודשים, ואני מציע שהדבר יהיה מתחילת אפריל 1986, כפי שנעשה לגבי חברי הכנסת. אפשר להחליט על כך כבר היום ולא לחכות.

2. אני מציע להזמין את מנהלי כי"ל לוועדה, כי תעשיית כי"ל מסוגלת לפתור את בעיית האבטלה ההולכת ומחריפה בישובי הנגב. המנכ"לים אומרים שהם מסוגלים בכוחות עצמם, מן הרווחים שלהם, להקים מפעלים כימיים בנגב, שלא דווקא קשורים עם התעשייה הכימית, ולקלוט מאות עובדים מבין המובטלים, בעיקר מבין יוצאי הצבא. יש באמתחתם הצעות, ואני פונה לוועדה להתחשב בנושא הזה, כי המצב הולך ומחמיר, שלא לדבר כבר על ההגירה השלילית הנוראה ברחבי הנגב, שאנחנו מרגישים בה היום ברישום הילדים. אני מבקש שנקדיש לכך ישיבה אחת ונזמין אליה גם את שר התעשייה והמסחר כאחראי על העניין.

ד. תיכון:

חברת החשמל במזרח ירושלים: כצרכן של חברה הזאת אני יכול לומר שהמצב הוא בלתי נסבל ונוהגים כלפי השכונות היהודיות שמחוברות לחברה הזאת בשרירות לב. המצב הגיע לידי כך שבאחת השיחות אמר לי מנכ"ל כוח האדם: אנחנו חברה של אש"ף, בשליטת אש"ף ונעשה לכם צרות ככל יכולתנו. הסבתי את תשומת ליבו של שר האנרגיה לדברים הללו והוא אמר שזו לא תופעה חדשה, היא מוכרת לו, שכן החברה באמת נמצאת בשליטת

גורמים זרים ועויינים, שלא מתביישים לומר שהם עויינים את מדינת ישראל ויעשו ככל יכולתם שהכיבוש יסתיים. אני חושב שצריך לעודד את שר האנרגיה, לפחות במחשבתו, שתמורת החוב הענקי שחייבת החברה למדינת ישראל, יעבירו את השכונות היהודיות חזרה לתוך מדינת ישראל. השר רוצה לעשות משהו בענין זה, אבל כל מיני גורמים לא רלבנטיים מפעילים עליו לחצים. מן הדין, לכשיבוא לכאן בנושאים שונים, שתלובן גם הבעיה הזאת.

שכר השרים וסגני השרים: אני לא מתנגד לעדכון שכר השרים וסגני השרים אחר שלושה חודשים, בדומה לעדכון שלנו, אבל אני רוצה להזכיר שלחוסר העדכון הזה היתה סיבה.

ס. אלחנני:

נוסחת החוק שאתם קבעתם גרמה לכך שדילגו על עדכון אחד, ודילוג זה יוצר את השחיקה הפרמנטית.

ה. רמון:

לא על זה מדברים.

ד. תיכון:

הם נלקחו בין השאר כבני ערובה בתחום הזקיפה. אמרנו: כשרוצים לעדכן את השכר צריך לבוא בידיים נקיות ולעדכן את הזקיפה, ואני מזכיר לחיים רמון שאת ההצעה לעדכן את הזקיפה העלה הוא, אבל לפתע הוא שמט נושא זה. אם אנחנו מטילים מעמסה על כל ציבור בעלי הרכב צריך לעשות את זה בצורה שווה גם לגבי אותה כת של מועדפים בתחום הזקיפה וההיטל על הרכב. האוצר התחייב להקים ועדה ציבורית והוא צריך לתת לנו המלצות.

מ"מ היו"ר י. ארידור:

הוא הקים.

ד. תיכון:

הוזכר ענין הרפורמה שמדבר עליה מזמן שר האנרגיה ואני בעד הרפורמה מזה שנים. אני טוען שצריך לעשות רפורמה זו ולהתחיל בצעד אחד קטן קדימה, והוא בענין קביעת מחיר מכסימלי שבו התחנות יוכלו להתחרות זו בזו בשוליים.

אבל יש בעיה ששייכת ישירות לוועדת הכספים וזה ענין מחיר החשמל וההשלכה של ההורדה במחיר המאזוט על מחיר החשמל במדינת ישראל. מחיר המאזוט במדינת ישראל, שממנו מפיקים את מירב החשמל, הורד שלוש פעמים, אבל הדבר הזה לא מצא את ביטויו בהורדת מחיר החשמל. יש ויכוחים באשר לצורך בהורדת מחיר הדלק במדינת ישראל, אבל אני רוצה שנהיה עקביים: במשך השנים דאגנו לכך שכאשר מעלים את מחיר המאזוט יעלו באותה נגזרת את מחיר החשמל, ולכן צריך לעשות את הדבר הזה גם כשהמגמה הפוכה. אם מחיר המאזוט יורד, צריך להוריד בהתאמה ואוטומטית את מחיר החשמל. אני קובע ששלוש פעמים הורד מחיר המאזוט ולא היתה לזה כל השפעה על מחיר החשמל.

ה. רמון:

המחירים ירדו.

ד. תיכון:

מחירי החשמל לא ירדו.

ח. רמון:

גם במחירי החשמל היתה ירידה.

ד. תיכון:

בשלוש הפעמים האחרונות לא היתה לזה שום השפעה על מחיר החשמל.

נושא נוסף: היום הופעלה לראשונה שיטת הפעימות, הגבלת השיחות בטלפון לחמש דקות. כשאישרנו את התכנית המהפכנית הזאת ביקשנו משר התקשורת שיודיע על כך לציבור שעליו מופעלת התכנית לראשונה. היו אמנם מודעות, אבל צריך היה להישלח מכתב אישי, כי כך סיכמנו. אני עומד על כך שמכתב כזה ייצא למינויים.

ח. רמון:

זה יעלה המון כסף.

ב. שליטא:

אפשר לשלוח את ההודעה עם החשבון.

י. מצא:

אין מי שלא יודע על כך.

ד. תיכון:

ההסדר החדש מופעל על מי שמחובר למרכזיות הדיגיטליות. קורה שבאותו בית יש כאלה שמחוברים למרכזיה כזאת ויש כאלה שאינם מחוברים למרכזיה כזאת, ולכן הבלבול גדול. סיכמנו שיוציאו מכתב, ואני מבקש שהמזכירות תפנה את תשומת ליבו של שר התקשורת לעובדה שהמכתבים הללו לא הגיעו והתכנית נכנסה לתוקפה.

ג. שפט:

לענין סיווג אזורי פיתוח: ועדה זו קיימה כבר מזמן מספר דיונים בנושא זה ושום דבר לא יצא. אני מבקש שהוועדה תפנה לממשלה באופן רשמי, במכתב, בענין של סיווג אזורי פיתוח ותבקש מן הממשלה שמישהו מטעמה לפחות ידווח לוועדה על מה שנעשה, כדי שענין זה יבוא על פתרונו, גם אם זה יקח זמן רב.

ח. רמון:

החלטנו שלא נדון בבקשות פרטניות בנושא זה.

א. שלום:

אני מבקש שנקיים דיון על הנושא של יבוא רכב, שמעסיק מאד את הציבור, ואני מבקש להזמין לדיון זה את אנשי משרד התחבורה. אתמול קראתי שלחברת סובארו יש מגבלה של יבוא, אבל מאידך היא מקבלת הזמנות בלי הגבלה, התורים מתמשכים ומחכים לרכב מעל חמישה חודשים. אם יש לה הגבלה, מדוע היא מקבלת הזמנות והציבור סובל? מספיק מעכבים את שחרור הרכב בגלל שמועות על העלאת מחירים, שבעקבותיהן גואה גל המזמינים.

א. ורדיגר:

שאלה ליושב-ראש הישיבה: לאור גל הצריכה ההולך וגואה במשק אני רוצה לשאול איך זה קורה שאנחנו חוזרים לימי ארידור העליזים. עלינו לבדוק מה קורה כאן.

מ"מ היו"ר י. ארידור:

כל ההצעות שהועלו, כולל ההצעה האחרונה, נראות לי חשובות ואני חושב שצריך לקיים על כולן, ללא יוצא מהכלל, דיון בוועדה. ואכן זו חיה המלצתי למזכיר הוועדה, שיעביר ליושב-ראש הקבוע של הוועדה את ההצעות, וכאשר יחקיים דיון אשיב גם על השאלה ששאל חבר-הכנסת ורדיגר.

ח. רמון:

האם חברי הוועדה מטכימים שיועלה היום על סדר היום עדכון שכר השרים וסגני השרים?

היו"ר א.י. שפירא:

דיברנו על כך לפני חודשיים ואני מסכים.

ב. עדכון שכר הנשיא, השרים וסגני השרים

היו"ר א.י. שפירא:

מדובר על עדכון שכר הנשיא, השרים וסגני השרים.

ד. חיכון:

אני בהחלט בעד העדכון, אבל אני רוצה שלא נשכח שהחלטנו להקים ועדה ציבורית שתבדוק את ענין הזקיפה וכל מה שקשור בהוצאות וכב של הבכירים. בהזדמנות זו שמעדכנים את השכר שלהם אחת לשלושה חודשים ומשווים את התנאים, אני מבקש שיסבו את תשומת ליבו של שר האוצר לעובדה שאנחנו ממחינים להמלצות הוועדה הציבורית בענין עדכון הזקיפה.

היו"ר א.י. שפירא:

עדכון השכר יהיה מ-1 ביולי.

הוחלט: שכר הנשיא, השרים וסגני השרים יעודכן אחת לשלושה חודשים, החל מ-1 ביולי.

- ג. 1. תיקון חנאי איגרות חוב מסוג "קידרון"
2. תיקון חנאי איגרות חוב מסוג "שילוח"

מ. שגיא:

הענין הוא טכני בלבד. מדובר באיגרות חוב ממשלחיות שמוחזקות בכל הבנקים והונפקו בזמנו לקשישים שהחזירו מניות בנקאיות. התיקון הטכני שאנחנו מבקשים הוא, שבמקום להעביר הודעה למינהלה של בנק ישראל, חועבר ההודעה לחברת הרישומים של אותו בנק שבו מוחזקות האיגרות. איגרות החוב ניתנות לפדיון אחת לשנה, וכדי לקבל את הכסף צריך האיש להעביר את ההודעה לקבלת הכסף לבנק שלו. בחקנות המקוריות כחוב שהאיש צריך להעביר את ההודעה למינהל בנק ישראל - דבר שאינו ניתן לביצוע מבחינה טכנית - ולכן אנחנו מבקשים את התיקון.

י. ארידור:

למה עד לשנת 1989?

מ. שגיא:

זה הפדיון הסופי.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לאשר את חיקון חנאי איגרות חוב מסוג "קידרון" ומסוג "שילוח"

ד. חיכון:

אני מבין שהיום לא ידונו בענין האמיסיות, אבל אני מבקש שהדיון בענין זה לא יחקיים ביום רביעי אלא בישיבה שלאחר מכן, כי ביום רביעי לא אוכל להשתתף בישיבה. חשבתי שהדיון יהיה היום.

היו"ר א.י. שפירא:

הודעתי על כך למזכיר הוועדה לפני יומיים-שלושה.

ד. חיכון:

לא ידעתי.

י. ארידור:

גם חבר-הכנסת רמון וגם חבר-הכנסת חיכון מבקשים שלא לקיים על כך דיון ביום רביעי.

היו"ר א.י. שפירא:

אחליט בסוף הישיבה.

ד. חיכון:

אם חביא את ענין האמיסיות ביום רביעי, אבקש רביזיה.

היו"ר א.י. שפירא:

שמעתי ואתן לך חשובה. דבר אחד צריך להיות ברור: אף אדם לא יכחיב לי מחי להביא. אני חייב רק להודיע ולא חשוב מי ישחתף ומי לא ישחתף.

ד. חיכון:

למה אתה מתעקש? אני רוצה להיות בדיון.

היו"ר א.י. שפירא:

יכול להיות שנקבע עוד ישיבה ביום חמישי.

י. ארידור:

אני מבקש שבשיחיים הדיון על האמיסיות יהיה מונח על שולחן הוועדה דו"ח ועדת בייסקי.

היו"ר א.י. שפירא:

בסדר.

ד. תקנות מס רכוש וקרן פיצויים (חשלום פיצויים)
(חפצים ביחיים) (חיקון), התשמ"ו-1986

מ. דר-זיו:

בחקנות מס רכוש וקרן פיצויים על חפצים ביחיים מדובר על פיצוי שאדם מקבל בגין חפצים בדירה מגוריו, שניזוקו כחוצאה מחבלה או מלחמה. בחקנות אלה יש הוראות בקשר לעולה שמביא את חפציו ונגרם להם נזק מלחמתי או בדרך או כשהם מאוחסנים במחסני הערובה בארץ, והוראות אלה אומרות שיראו לענין זה את החפצים שבדרך או במחסני הערובה כאילו הם חפצים שבדירה מגוריו והעולה יהנה מפיצויים.

ההגדרה של עולה היחה כמו בחוק מס רכוש וקרן פיצויים, אבל ב-1981 ביטלו את חוק מס רכוש, השאירו רק את חוק מס שבח מקרקעין, ואנחנו רוצים לשנות את ההגדרה ולהוסיף גם עולה בכוח.

י. ארידור:

אח זה לא כתבתם בדברי ההסבר, דברי ההסבר אינם מדוייקים.

מ. דר-זיו:

אנחנו רוצים להוסיף אותה הגדרה שהוספנו בחוק מס שבח מקרקעין.

י. ארידור:

דברי ההסבר אינם נוחנים חמונה נכונה של החיקון המוצע, כי לפי דברי ההסבר אין שינוי משמעותי בנוסח החקנה, ואילו לפי מהות החיקון יש שינוי משמעותי. מאחר שאנחנו שופטים בעיקר לפי דברי ההסבר צריך שהם יהיו מדוייקים.

גם החקנות עצמן מוגשות עם טעויות: יש טעות בסעיף 1(1)(ב) ויש טעות בסעיף 1(1)(א), שבו מופיע סוגר לא ברור. צריך להקפיד שלא יהיו טעויות, כי אחר כך צריכים להחזיר את החקנות לוועדה כדי לחקן טעויות.

מ. דר-זיו:

בסעיף 1(1)(א) זה לא סוגר אלא מראה מקום.

י. ארידור:

אני מתייחס לפיסקה (2): מה זאת אומרת "שר האוצר רשאי לקבוע סוגי בני אדם שדינם כדין עולה"? האם באמת אנחנו מתכוונים להרחיב עד כדי כך את הסמכות של שר האוצר? בחוק השבות מוגדר מיהו עולה - לפי ההגדרה מדובר גם על יהודים וגם על כאלה שאינם יהודים - ועקרונית אני מקבל שענין זה חייב להיות קבוע בחוק מדינת ישראל. אבל כאן מציעים בדרגה הנמוכה ביותר של החקיקה ששר האוצר יהיה רשאי לקבוע - אפילו בלי אישור ועדה הכספיים - סוגי בני אדם שדינם כדין עולה. אני מתנגד לזה גם עם אישור ועדה הכספיים, כי ההגדרה מיהו עולה או מהו סוג בני אדם שדינם כדין עולה לא יכולה להיות ברמת חקיקה ערטילאית כזאת.

מ. דר-זיו:

הפיסקה הזאת היחה קיימת בסעיף 41 שבוטל. אנחנו לא רוצים לשנות את מה שהיה בסעיף 41 אלא להרחיב את זה ולומר שגם עולה בכוח נקרא עולה, דבר שהיה חסר בהגדרה של סעיף 41.

א. דמביץ:

אני מניח שאם השר קבע בכלל משהו על פי סעיף 41 הישן, הוא היה קובע דווקא את העולה בכוח. עכשיו, כשהעולה בכוח כבר אמור אצלנו בפיסקה (ג), אפשר לוותר על הסמכות של שר האוצר. אם הוא ירצה לקבוע אי פעם סוג בני אדם שדינם כדין עולה, הוא יבוא לוועדה והוועדה תאשר.

י. ארידור:

אחם מציעים שחקנה זו תהיה רטרואקטיבית.

מ. דר-זיו:

לא, כי למרות שסעיף 41 בוטל החקנה עדיין קיימת. השינוי הוא בדבר אחד, בענין העולה בכוח שהוספנו בפסקה (ג).

י. ארידור:

כאשר מוסיפים אח פסקה (ג) בהגדרה ומלבישיפ אותה על סעיף קטן (1), שקובע תחולה רטרואקטיבית מ-31 במאוס 1967, החוצאה היא שפסקה (ג) חתורגם רטרואקטיבית מ-31 במאוס 1967.

מ. דר-זיו:

לא, חוקפה מיום הפירסום ברשומות.

י. ארידור:

אחן דוגמה: אדם נכנס לישראל אחרי 31 במאוס 1967 וכידו רשיון שיצאה עראי ויצא ב-1968, ובין השנים 1967 ו-1968 נגרם לו נזק. על פי הנוסח הזה הוא יכול להגיש עכשיו תביעה.

א. דמביץ:

לא, הנזק צריך להיגרם מעכשיו.

י. ארידור:

לא. לפי ההגדרה של עולה הוא היה עולה שנגרם לו נזק, אך באוחו זמן לו היו לו הקריטריונים האישיים כדי להגיש תביעה. עכשיו הוא יאמר: לא חבעתי ב-1968 לא מפני שהנזק לא נגרם אלא מפני שלא היחה לי חעודת עולה לפי חוק השבות ולא יכולתי לחבוע. מכיוון שעכשיו הוספתם אח העילה של הכשרות האישית על הנזק שנגרם אז, לכן מהיום אני יכול לחבוע. החוצאה היא שלפי חקנה אומללה זו אחם יכולים להסתבך בתביעות למשך עשרים שנה.

מ. דר-זיו:

לא.

י. ארידור:

חוקפה של החקנה הוא מהיום, אבל היא אומרת: על אירוע שקרה ב-1968 או ב-1970, שבו לא היחה עילה, אנחנו יוצרים היום את העילה. כחוצאה מזה יכולות להיות מאות או אלפי תביעות שאנחנו לא רוצים בהן.

מ. דר-זיו:

אם יבוא אדם ויגיד שנגרם לו נזק ב-1968, אני לוקחת את ההגדרה שהיחה בחוק בסעיף 41. מה שכחוב כאן יחול רק מיום הפירסום.

א. דמביץ:

אפשר להוסיף סעיף חחולה.

י. ארידור:

זה חיוני.

אני רוצה להסביר את ההערה המשפטית: אני לא טוען שהחקנה היא רטרואקטיבית במובן הפורמלי, אבל יכולה להיות חקנה שאיננה רטרואקטיבית והיא נוחנת זכות חביעה על דבר שאירע לפני איקס שנים. על ידי פיסקה (ג) באה החקנה ואומרת: אם היה לך רשיון ישיבה עראי ב-1968 או ב-1970, יש לך עכשיו, החל מ-1986, זכות חביעה. יכולים להיות אלפים או רבבות מקרים כאלה ואפילו אי אפשר יהיה לברר אותם, כי יבוא אדם ויגיד שבשנת 1968 נגרם לו נזק כזה וכזה.

מוכרחה להיות חחולה על זכות החביעה, שהיא חופעל מרגע לחקנת החקנות, רק על אירועים שיחולו מעכשיו. אני מניח שאין כוונה לחת זכות חביעה לאדם שהיה לו רשיון ישיבה עראי על דבר שקרה לפני עשר שנים, ואם זאת הכוונה, שיגידו במפורש.

מ. דו-זיו:

הכוונה שזה יחול רק מיום הפירסום.

י. ארידור:

מיום הפירסום יש לו זכות חביעה, אבל לפי הנוסח המוצע לא חשוב מתי החעורה העילה. מדוע אי אפשר לכתוב שהחקנות יחולו על עילה שנוצרה מיום הפירסום?

ע. סולודר:

אפילו בנושא של נפגעי פעולות איבה אנשים שנפגעו לפני מלחמת יום העצמאות לא יכולים להגיש חביעה.

י. ארידור:

במשך עשרים שנה יכולים להיות מאוח אלפים, אם לא מליונים, של בני אדם ששהו בארץ לפני אשרה של ישיבת עראי, והם יוכלו להגיש חביעות.

אילו היו כוחבים את דברי ההסבר בצורה מדוייקת היו מוכרחים להגיע לבעיה הזאת של החחולה, אבל כשכותבים את דברי ההסבר בצורה רשלנית לא מגיעים לכך שיש כאן בעיה של חחולה, וחמור עוד יותר: מנסים להגן על דבר שאסור להגן עליו רק מפני שטעו בדברי ההסבר.

א. דמביץ:

אין דבר יותר קל מלהוסיף הוראה, שפיסקה זו חחול על עילה שנוצרה לאחר הפירסום.

אני רוצה להזהיר, שמא יש קו בדרכי חקיקת המשנה שבמקרה כזה הדבר אינו נחוץ. זו בעיה של פרשנות, והממונה על חקיקת המשנה צריך להיות מודע לכך וצריך להיות בטוח שאם הוא אומר זאת כאן לא יפרשו זאת נגדו במאה מקרים אחרים.

על כן אני מציע: א. הוועדה חאשר את החיקון. ב. הוועדה תרשה להוסיף הוראה האומרת שפיסקה (ג) חחול רק על עילה שנוצרה לאחר פירסום הצו ברשומות, וזאת בכפוף למה שייאמר במשרד המשפטים.

י. ארידור:

החחולה חהיה על עילה שנוצרה לעולה לאחר פירסום החקנות האלה.

את הפיסקה האחרונה יש למחוק.

א. דמביץ:

אני חוזר: בכפוף לכך שמשוד המשפטים יוכל לבקש לא לכלול הוראה זו.

י. ארידור:

אם יבקשו ממשרד המשפטים לא לכלול הוראה זו, אני מבקש להזמין לכאן אח הממונה על חקיקת המשנה במשרד המשפטים.

הוחלט: לאשר את החקנות בכפוף לחיקונים הבאים:

1. חוסף סעיף חחולה הקובע כי פיסקה (ג) חחול רק על עילה שנוצרה לאחר פירסום החקנות בושמות, זאת בכפוף למה שייאמר במשרד המשפטים.

2. סעיף קטן (2) נמחק.

ה. חקנות מס הכנסה (קביעת סכום לאי-החרת זיכוי בעד הוצאות רפואיות מיוחדות), החשמ"ו-1986

היו"ר א.י. שפירא:

לפני חברי הוועדה מונח מכתב של סמדר בענין זה.

ד. חיכון:

הצעה לסדר: כל הנושא שקשור להוצאות רפואיות מופיע בחיקון 69. מאחר שמדובר ממילא בשנה הבאה, שנת המס 1986/7, אני מציע לאחד את הבקשה הזאת של האוצר עם הדיון שיחקיים בנושא הוצאות הבריאות בחיקון 69. אני לא מציע שנדון בנושא זה למקוטעין.

מר גרוסמן:

כשחיקון 69 יתקבל, אם יתקבל כפי שהוא מוצע בהצעת החוק, לא יהיה בכך צורך. כל מה שסמדר כותבת כבר לא יהיה רלבנטי, כי כל מה שהיא מעירה כאן נאמר בחיקון 69. גם בתקנה הנוכחית שאנחנו מבקשים לאשר לא יהיה יותר צורך, כי לפי הצעת החיקון לא תהיה רצפה, שאותה אנחנו מבקשים לאשר עכשיו. בשלב הניכוי במקור שיטח מס הכנסה היא, שכל שכיר יגמור את חשבונו עם מס הכנסה מדי חודש בחודשו ולא יחכו לשומה הסוף שנחית. היום כאשר שכיר בא לפקיד השומה הוא חייב לקבל את ההנחה המגיעה לו לפי החוק הקיים, ובחוק הקיים יש רצפה שנקבעה, מאז הרפורמה, לפי הסכום המירבי שמשלמים לקופות החולים, כי בחקופת הרפורמה נקבע שעל הסכום המירבי שמשלמים לקופות החולים לא נוחנים זיכוי אלא על סכומים העולים על הסכום הזה, וגם לכך נקבעה חיקה. אנחנו מבקשים לעדכן עכשיו את הרצפה.

בעבר קבענו את הסכומים בסכום שנתי חד-פעמי, כי קופות החולים קבעו את המס האחיד המירבי פעמיים בשנה וידענו תמיד מראש מה יהיה הסכום השנתי. היום קובעות כל קופות החולים למיניהן את המס האחיד אחת לחודשיים - משנים אחת - ולכן אין לנו אפשרות לקבוע סכום נקוב. זו הסיבה שאנחנו מבקשים כעת לקבוע שדמי חבר לקופת חולים שמשלם שכיר והוא בא לבקש הוצאות זיכוי לא ילקחו בחשבון.

היום קבוע בחקנות סכום שנתי של 300 שקל חדש כרצפה - זה היה מחאים לשנה שעברה, אם כי גם זה היה מעט מדי - כשהיום סכום של 300 שקל זה לא יותר משלושה, מכסימום ארבעה, חודשים שעבורם משלמים לקופות החולים, לכן אנחנו מבקשים לאשר את העקרון שנקבע בחוק כדי שאם בא שכיר והוא עדיין זכאי לקבל הנחה לפי החוק הקיים, לא ניחן לו מעל ומעבר למה שהחוק רוצה לתת. ההצעה היא לקבוע את דמי החבר לקופות החולים כרצפה, שמעליה נוחנים לו את כל ההוצאות הרפואיות לפי החוק הקיים, כולל שיניים, כולל הכל.

י. ארידור:

לגבי הנושא המשמעותי נתווכח בחיקון 69.

לגבי הצד הניסוחי: המטרה היא שאדם לא יקבל שום זיכוי ממס על חשלומים שהוא משלם לקופת-חולים, או על חשלומים באותו גובה כאשר הוא לא חבר קופת-חולים. בנוסף שאדם כותבים כדי לפטור מזיכוי אדם מזכירים את כל קופות החולים ואחר כך את מחייחסים למי שאינו חבר קופת-חולים. מה צריך לכתוב בחקנה הוא דבר פשוט: הוצאות בגובה המס האחיד שמשלמים לקופת חולים לא יוכרו לצרכי מס הכנסה. לשם מה צריך להזכיר את כל קופות החולים?

א. קירשנר:

כל קופת-חולים גובה מס אחר, לכן פרטו אותן. רק לגבי אלה שאינם חברי קופת-חולים לוקחים את המס האחיד של קופת-חולים הכללית.

י. ארידור:

למה צריך להזכיר את כל קופות-החולים? אפשר לומר: הסכום ששולם על ידי היחיד כדמי ביטוח רפואי לקופת-חולים אינו מקנה הנחה.

ובכלל, למה צריך להזכיר בחקנות סכום שאינו מקנה הנחה? הרי אם לא מזכירים את זה בחקנות גם לא יקבלו הנחה. צריך היה להכניס בחקנות מה כן מקנה הנחה, ומה שמקנה הנחה זה הסכום ששולם על ידי אדם מעבר לדמי הביטוח הרפואי, ולגבי אדם שאינו חבר קופת-חולים - סכום ששולם על ידו מעבר לסכום המירבי שמשלמים לקופת-חולים הכללית. למה לנסח בצורה מבובלבלת, שאנשים יחשבו שיש להם זיכוי כלשהו? בלי קשר לחוכן, אני מבקש הסבר בקשר לניסוח.

ד. חיכון:

כל הענין מנוסח בצורה שאי אפשר להבין אותה.

י.ז'. אמיר:

אני רואה הגיון שהחשלום לקופת חולים יהיה הבסיס התחתי, למרות שאני חושב שאין שום הצדקה לא להכיר בהוצאה זו ולראות בה הוצאה מוכרת.

אני רוצה להעלות בעיה: ההוצאה הגדולה למשפחה ממוצעת היא הסעת חולים לבית חולים באמצעות מד"א. הדבר עולה הון תועפות ואף אחד לא מכיר בהוצאה זו כהוצאה מוכרת. בעיקר זו הוצאה גדולה לאנשים שמוחקים ממרכזים רפואיים, כמו אלה שגרים במצפה-רמון, ירוחם, דימונה, ערד, ועוד.

במקומות מרוחקים, שאין בהם חדר מיון, צריכים לפעמים להזמין רופא הביחה, ועבור הביקור הזה משלמים לו בשקלים יקרים מאד. ההחזר על הוצאה זו מקופת-חולים הוא רק 40%.

ד. חיכון:

הוצאה זו דווקא מוכרת.

י.ז'. אמיר:

אני מבקש שהנושא הזה יובהר.

נושא אחר שעולה כסף רב הוא נושא החרופות, בעיקר לאלה שזקוקים להן באופן מחמיר.

ד. חיכון:

הוצאה לחרופות והוצאה לביקור רופא מוכרות.

י.ז'. אמיר:

החשלומים שמשלמים היום עבור חרופות הם מזעריים, ואני רוצה שגם ענין זה יובהר.

דבר נוסף: הטיפול בשיניים. הטיפול עולה הון תועפות ומחזירים
אגורוח.

ד. חיכון:

מחזירים 25%.

י.ז. אמיר:

עבור טיפול שיניים צריך להחזיר לפחות 75% מן ההוצאה.

אני מציע לקבל את החקנות שמובאות לנו היום, וזאת בינתיים, כי
המצב יהיה יותר גרוע אם נדחה את הדיון עד ליום הדיון בחיקון 69. אני
מעדיף שמשוו יהיה קיים היום, גם אם יש לי ביקורת עליו.

ס. אלחנני:

אם קראתם את דברי ההסבר למילוי דו"ח מס הכנסה חדאו שהשלב הראשון
הוא ניכוי הביטוח הרפואי. מותר לך ניכוי מעל סכום מסויים, שצריך להיות
שווה למס האחיד, עד חיקרה מסויימת.

ד. חיכון:

זה רק ב-25%.

ס. אלחנני:

לא, אני לא מדבר על זיכוי אלא קודם כל על ניכוי ההוצאות של
הביטוח הרפואי. לענין זה נקבע סכום מסויים שכל שנה קובעים אותו
ואומרים שהוא צריך להיות שווה בערך למס האחיד. זו לא הוצאה מוכרת.
כל הביטוחים שווים למס האחיד - כמה אגורות יותר או פחות - ומי שקונה
ביטוח יקר יותר הוא זה שקונה את הביטוח ב"שילוח". כל הוצאה בגובה
המס האחיד היא לא הוצאה מוכרת אלא אם שילמת יותר, ומדובר בכאלה שקונים
את הביטוח ב"שילוח".

גם המס המקביל שמשלמים העצמאים זו הוצאה לביטוח. את זה כתבו
להם בחוברת, אם כי אנחנו עוד לא יודעים מה יהיה הסכום השנה. נאמר
להם: אתם יכולים לצרף את המס המקביל ואח הוצאה לביטוח רפואי פחות
570 שקל. ממה שנשאר מזה מותר לכם לנכות 130 שקל וכל היחר יעבור
להוצאות רפואיות במסגרת הזיכוי. המודעה השניה שהיחה בעחון ביום ששי
אמרה: לא 130 שקל, אלא רק 3/4 מהסכום, אבל לא יותר מ-875 שקל. האנשים
משתגעים, לא כולם יודעים לקרוא ולהבין את הדברים. אנשים שלחו עבור
מקדמות צ'קים יותר מדי גדולים. מי שעשה חישוב מדוייק ולא רצה להגיש
ברגע האחרון פשוט שלח כמה מאות שקלים יותר מדי למס הכנסה.

זה באשר לשלב א'.

עכשיו אני מגיעה לנקודה העיקרית וזה הזיכוי בגין הוצאות רפואיות
מיוחדות. הם אומרים: קח את כל הסכום שלא קיבלת בגינו ניכוי ביטוח
רפואי, שזה המס האחיד, הוסף אותו לכל ההוצאות הרפואיות המיוחדות שהיו
לך - רפואת שיניים, שו"פ, חרופות ועוד - הווד מזה את הסכום שהוא המס
האחיד, וכל דבר שמעבר לזה חקבל 25% זיכוי, עד חיקרה מסויימת. אם זה
יותר משמינית ההכנסה החייבת שלך, מותר לך ניכוי של 35%.

כל הענין מסובך, ואני שואל: למה להוסיף את המס האחיד ולהוריד
את המס האחיד? פשוט חגידו בחוק: אין ניכוי ואין זיכוי בגין ביטוח
רפואי.

ד. חיכון:

בחיקון 69 הם מציעים לבטל הכל.

ט. אלחנני:

חיקון 69 לא הגיע לוועדה, אני מדברת על הבקשה שמונחח לפנינו ואני אומרת: האזרח לא יכול לדעת כמה מס אחיד הוא שילם. אחם משגעים אותו. הוא יצטרך ללכת לכל חלושי המשכורת ולראות. חוציאו אח המלים "ביטוח רפואי" מכל ההגדרות האלה. אם לא רוצים לחת לו ניכוי בגין זה אל חגידו אח המקדמות. אשר לאלה של "שילוח": הם קונים ביטוח יוחר טוב.

ח. רמון:

נדון בכל כשנדון בחיקון 69.

י. ארידור:

להערה הניסוחית שהערתני אני רוצה להוסיף הערה מהותית המראה שתקנות אלה הן אולטרה-וירס וחורגות גם מסמכות הוועדה, לא רק מסמכות השר. הסעיף המסמין של פקודת מס הכנסה אומר כך: שר האוצר ושאי, באישור ועדה הכספיים של הכנסת, לחת זיכוי ממס בשיעור 25% מן הסכומים ששילם הנישום, העולים על 300 שקל חדש, או סכום גבוה יוחר שקבע שר האוצר באישור ועדה הכספיים של הכנסת. למעשה מה שעושים בחקנות אלה הוא שבאים, ראשיה כל, לבטל אח ענין 300 השקלים החדשים ולקבוע במקומם מין רצפה ניידה. לרצפה זו שני חלקים: חלק אחד הוא החלק שנזכר ברישה של התקנות, שם נאמר "הסכום ששולם על ידי היחיד כדמי ביטוח רפואי לאחח מאלה", והכוונה לקופות החולים שמפורטות, והחלק השני של הרצפה הוא בקטע שאומר: "ולגבי יחיד שאינו חבר באחת מקופות החולים האמורות - הסכום המירבי שייקבע על ידי קופת חולים של ההסתדרות הכללית". פירושו של דבר שאנחנו אומרים בחקנה זו, שמי שקובע אח הסכום אינו שר האוצר, בעוד שבחוק המסמין נאמר: "קבע שר האוצר באישור ועדה הכספיים של הכנסת". יוצא אפוא שאם אנחנו מסמיכים את ההסתדרות הכללית לקבוע אח הסכום המירבי יש בכך חריגה מהסמכות שניתה לשר ולנו בחוק לקבוע אח הסכום המירבי.

לאחר שאני פוסל אח הסיפה אני עובר לרישה, שבעצם עושה אותו הדבר רק במשחמע, כי אם נאמר ברישה "הסכום ששולם על ידי היחיד כדמי ביטוח רפואי" פירושו של דבר שמוחקים אח המלה "קבע" בחוק. למעשה החוכן הוא שקופת חולים הכללית ויחר קופות החולים הן שקובעות אח הסכום ולא שר האוצר, ובחקנות אלה אנחנו מסמיכים אותן לקבוע אח הסכום. לכן, לפי דעתי חקנות אלה הן אולטרה-וירס, ואני מצטער שאני נתקל בחקנות מסים שהן אולטרה-וירס.

אני מציע לא לאשר אח החקנות, לא רק מן הסיבות המהותיות והניסוחיות, אלא גם מן הסיבות המשפטיות. נשאיך אח המצב כמות שהוא ולא ייגרם נזק. אם האוצר חושב שייגרם נזק, יכולים להביא חיקון לחוק.

ח. רמון:

אני יכול להסכים עם חבר-הכנסת ארידור, אבל לא זה הדבר המהותי מבחינתי. מה שחשוב מבחינתי הוא שאם נעדכן אח החקנות עלולה להיות איזו שהיא פגיעה ולכן אני לא מזדרז. מס הכנסה הגיש חיקון 69, יש שם השקפה כוללת לגבי הענין, החיקון עבר בקריאה ראשונה והוא צריך להידון בוועדה. מכיוון שלא ייגרם נזק לנישומים אם לא נאשר אח החקנות, להיפך הם ירוויחו - ואני געד זה שהם ירוויחו בענין ההוצאות הרפואיות לאחר שכל השנים הם ניזוקו - אני בעד זה שנדחה אח הדיון לדיון משולב עם חיקון 69.

ד. חיכון:

לא בכדי הצעתי בחחילה שלא נקיים דיון בחקנות אלא נשלב אח הדיון עם הדיון בחיקון 69, אבל אז קם מר גרוסמן ואמר שאם לא נעדכן יסבול ציבור השכירים שצריך לעשות אח הניכוי והזיכוי מדי חודש בחודשו.

מר גרוסמן:

לא אמרתי שהשכיר ייפגע, אמרתי עמס הכנסה ייפגע.

ד. חיכון:

אם לא מעדכנים היום את הרצפה על פי חשלומי המס האחיד הממוצעים זה ורווח לשכירים, לכך אני לא בעד האישור אלא בעד זה שנמחין עד שיידון חיקון 69 בפירוט.

מאחר שמר גרוסמן אמר שאם לא נעדכן את הרצפה ציבור השכירים ייצא נפסד, לפחות בחלק הראשון של השנה, אני מבקש הבהרה.

מר גרוסמן:

לא אמרתי כך, לא אמרתי שהעובד ייפגע.

החוק קובע שינחן זיכוי בעד סכום מסויים ששר האוצר יקבע. הכוונה היחה לנטרל את דמי החבר לקופת-חולים כך שבעד הסכום שאדם משלם לקופת-חולים הוא לא יקבל זיכוי אלא רק מעל לסכום זה. הרצפה שנקבעה - 300 שקל, איננה ריאלית. דמי החבר לקופת חולים - כפי ששולמו ביוני - הם בסכום שנתי 1,237 שקל. היום המכסימום הוא 103 שקלים ו-10 אגורות דמי חבר, אלא אם באוגוסט או בספטמבר הועלה הסכום.

ד. חיכון:

זה עוול גדול למס הכנסה?

מר גרוסמן:

זה לא עוול.

ח. רמון:

תמחין לחיקון 69.

היו"ר א. י. שפירא:

אני מצטער להפסיק אותך מר גרוסמן, אנחנו לא נעביר היום את החקנות.

מר גרוסמן:

אם כך, יש לי הצעה לקבוע סכום, על מנח לא לעבור על החוק - כי פקידי השומה צריכים לתח אישורים - ואני מציע 1,500 שקל במקום 300 שקל.

ד. חיכון:

יש לך 300 שקל, למה אתה רוצה שנעלה את הרצפה?

מר גרוסמן:

כי זה נוגד את עקרון החוק.

ח. רמון:

חיקון 69 ייגמר חוך חודש-חודשיים. תמחין.

מר גרוסמן:

העובדים באים עם סכומים מעל ומעבר לסכומים האלה. יש לנו אלפי חלונות.

היו"ר א. י. שפירא:

אני מפסיק את הדיון בנושא זה ולא אביא אותו להצבעה. טוכנעחי שצריך להכות לדיון בחיקון 69.

ו. חקנות מס הכנסה (יועצי מס)
(חיקון), החשמ"ו-1986

ד. חיכון:

אני מבקש לזמן את יועצי המס אם יש כאן הרעה.

מ. דר-זיו:

זה לטובחם.

אדם שרוצה להירשם לייעוץ מס חייב לעבור בחינה. הבחינה מחולקת לשני חלקים: חלק ראשון - הנהלת חשבונות ועניינים מסחריים; חלק שני - חוקי המסים השונים. הבוחנים שמחנכים את הבחינות קובעים את הציונים, כשהציון הגבוה ביותר הוא 100 נקודות, וקבעו שמי שמקבל ציון שהוא מחת ל-60 נקודות נכשל. אנשים שקיבלו ציונים מחת ל-60 נקודות ערערו בפני נציבות מס הכנסה, והנציבות, לפני משורת הדין, דנה בערעור שלהם וקבעה מה שקבעה. אנחנו רוצים לעגן את מה שעשינו לפני משורת הדין ולקבוע שמי שקיבל ציון של 50 ומעלה, עד 60, עדיין אינו נכשל והוא יכול לערער בפני נציבות המס.

כל החקנות האלה לא צריכות את אישור ועדת הכספיים, אבל אנחנו מביאים אותן רק כדי לאשר את האגרה - כי אנחנו קובעים שמי שרוצה לערער צריך לשלם אגרה - וזאת בהתאם לחוק יסוד: משק המדינה.

י. ארידור:

על איזה סכום מדובר?

מ. דר-זיו:

על 12 שקלים.

י. ארידור:

בשביל זה מעסיקים את ועדת הכספיים? על מה אנחנו מבזבזים את זמנה של ועדת הכספיים? כל דברי ההסבר, שמשחרעים על עמוד שלם, מדברים על זכות הערעור ורק בסוף נאמר שמעבירים את החקנות לוועדת הכספיים לפי חוק יסוד: משק המדינה. בשביל לחת זכות ערעור לא צריך את החקנות האלה, אפשר לחת את הזכות הזאת לפני משורת הדין. נכון שבלי ועדת הכספיים אי אפשר לגבות את האגרה הזאת, אבל בשביל זה, בשביל 12 שקלים, צריך להכניס את החיקון? כדי שיפטיקו להגיש לנו דברים מהסוג הזה - גם זמנם של היועצים המשפטיים באוצר יקר - וכדי שילמדו לא להגיש לנו שטריות אני מציע לא לאשר את החקנות.

היו"ר א.י. שפירא:

על זה אני רוצה להצביע.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לאשר את החקנות.

ד. חיכון:

תעביר את הדברים של חבר-הכנסת ארידור לשר האוצר.

היו"ר א.י. שפירא:

אעביר אותם.

ז. חוק אמנת החברה הבינ-אמריקנית להשקעות, החשמ"ו-1986

א. דברח:

ישראל משחפחפח כבר מספר שנים בביצוע פרויקטים וכל מה שכרוך בזה במסגרת הבנק הבינ-אמריקני לפיחוח, שנוחן בעיקר הלוואות פיתוח לממשלות בדרום אמריקה או מימון ישיר של פרויקטים גדולים בדרום אמריקה. בנק זה החליט להקים חברה שקשורה אליו - אי.אי.סי - אינטר אמריקן ווסטמנט קורפוריישן - במטרה לתת הלוואות לחברות קטנות ובינוניות בדרום אמריקה, בעיקר חברות עשייתיות, אבל לא רק. אנחנו מעוניינים להשחלב במערכת הזאת לאור הצלחת שיחוף הפעולה של ישראל במסגרת הבנק הבינ-אמריקני לפיחוח הן בביצוע פרויקטים, הן ביצירת קשר לפרוייקטים, וחברות ישראליות שעוסקות בהשקעות בפרוייקטים במדינות אלה ממליצות בחום רב. מדובר בשורה של חברות, עשרות חברות, וביניהן גם "כלל" שפעילה בנושא. נוכח ההשקעה הקטנה יחסית של 500 אלף דולר בחקופה של ארבע שנים וטובות ההנאה שתהיינה למשק הישראלי מהשחפוח בפרוייקטים וכל מה שכרוך בזה אנחנו מבקשים את אישור ועדת הכספים וכל יתר האישורים הנחוצים כדי להצטרף פורמלית לענין זה.

מ. הרצברג:

כשהמדינה מצטרפת לאמנות בינלאומיות זה לא על פי חוק מסויים וזה לא מגיע לכנסת, אלא שבאמנה זו יש צורך לתת חסינויות שמופיעות בחוק בסעיף 5. חסינויות אי אפשר לתת אלא על פי חוק, והחוק הזה נעשה במתכונת כמעט זהה לשניים-שלושה חוקים אחרים בנושאים דומים.

א. דמביץ:

בדרך כלל אמנה בינלאומית אינה טעונה אישור לא של הכנסת ולא של ועדה מוועדותיה, היא לכל היותר מונחת כדבר שבהגיון על שולחן הכנסת, אבל אינה מצפה לאישור. על כן, למה סעיף 4 נחוץ? למה נחוץ לומר שהממשלה ושאיית להסכים לשינויים באמנת החברה? היא חמיד יכולה היחה להסכים בלי שהדברים ייאמרו במפורש בחוק. למה נאמרו הדברים בחוק במפורש?

כיוצא בזה לגבי סעיף 2: "שר האוצר ושאי (1) לשלם בשם המדינה לחברה אח הסכומים שעליה לשלם על פי אמנת החברה" - דבר שהיה חמיד מובן מאליו ולא צריך לכתוב אותו בחוק - (2) להוציא בשם המדינה, בהתאם להוראות אמנת החברה, שטרי חוב". אינני בטוח שיש צורך בהסמכה מיוחדת בחוק. אם הדברים נאמרו אולי יש צורך, אולי האמנה מחייבת לומר את הדברים, אבל אם כן, טוב שהדברים ייאמרו לנו במפורש כדי שלא נשאל לגבי אמנה אחרת.

ד. חיכון:

אתר הדיונים הטוערים שהחקיים לאחרונה במליאת הכנסת היה בנושא זה בעת שהחוק הזה הובא לקריאה ראשונה, אבל אין לנו אלא מה שיש לנו. דבר מענין: לפני שנה בדיוק חתמנו על הסכם לסחר חופשי בין ישראל לארצות-הברית ודווקא אמנה מפורטת ומסובכת מן הסוג הזה בחרו שלא להניח אותה בפני הכנסת - בה לא דנו כמעט אלא בהתייחסות מקרית או עראית - דווקא הסכם גדול זה לא זכה להיות מוצג בפני הכנסת לקריאה ראשונה, שניה ושלישית. ניקח, למשל, הסכם חדש שדנים עליו באלה הימים, אותו הסכם שדן בהקמת חחנח שידור בערבה של "קול אמריקה". גם אח ההסכם הזה איש לא טורח לעגן לא בחקיקה ראשית, בוודאי לא בחקיקה משנית, והוא מאושר על ידי קיום דיון בממשלה.

החוק שבפנינו הוא מאד מעניין ומאד חשוב. מדובר כאן בחברה בת של הבנק הבינ-אמריקני לפיחוח, שהוא מוסד מכובד מאד בארצות-הברית, שכן הוא מקציב כספים למדינות אמריקה הדרומית ומרכז אמריקה, ובגין אותם פרויקטים מועסקים מומחים ישראלים שגוייסו באמצעות משרד החוץ או חברות ישראליות שמפתחות פעילות בדרום אמריקה או במרכז אמריקה. אבל חוק זה מדבר על חברה בת של הבנק הבינ-אמריקני לפיחוח שעוסקת בהקמת מרכזים לבחי מלאכה בהשקעה זעירה, ואני לא מבין למה מדינת ישראל הולכת לחברה בת שכל חפקידה להקים מרכזי מלאכה אלא אם כן מישהו מן החברות שמפתחות שם פעילות חושב שבאמצעות השקעה זו נקבל עבודה ביחור קלות.

אני סבור שמדינת ישראל יכולה להשתתף במכרזים אלה גם אם היא לא חצטרף לחברה הזאת, כי המכרזים הללו הם מכרזים לאומיים ובינלאומיים וכל אחד ושאי להצטרף. אבל החוק הוא כל כך חשוב ועוסק בסכומים לא גדולים כך שלא הייתי רואה בזה עקרון.

השאלה העיקרית שאני שואל היא: מדוע אמנה זאת מוגשח באמצעות חוק, ואילו חברות באמת חשובים עוקפים את הכנסת ומכניסים אותם בדלת האחורית.

ג. שפט:

אני רוצה לציין לשבח את העובדה שהאמנה הובאה לפה ויש לראות בכך חקדים לאמנות אחרות שגם הן יובאו לוועדה, כשלא משנה עכשיו הניסוח מדוע אמנה מסויימת הביאו ואחרת לא הביאו.

דבר שני: לא מזמן עבר בסנט האמריקני חוק לגבי עזרה לארצות, במיוחד לארצות באמריקה הלטינית, ולגבי המפעלים שארצות-הברית רוצה לעזור להם. דהיינו, היה מדובר בכך שחוקר עזרה למפעלים שישחפו עובדים בהנהלת המפעלים ובעלות על המפעלים. האם יש כוונה ליצור בסעיפים הללו קשר לחתיקה האמריקאית?

י. ארידור:

אינני מתמצא בחשיבות הכלכלית של הנושא הזה ואני מניח שאם מגישים לנו את החוק הוא חשוב לפחות באותה מידה כמו החקנות הקודמות, אולי קצת יותר. זה מראה על הדיספרופורציה: כאן עוסקים במאות מליארדים דולרים, ובנושא הקודם עסקנו ב-12 שקל.

אני לא מערער על החשיבות הכלכלית הפוטנציאלית, אבל יש לי הערות מספר לגבי הנוסח שמוצע כאן. בסעיף 1 נאמר: "בחוק זה 'אמנת החברה' - פרקי ההסכם בדבר כינון החברה הביין-אמריקנית להשקעות". ממה שאני שומע ממר הרצברג ההסכם כבר אושר, כלומר האמנה נכנסה לחוקף.

היו"ר א.י. שפירא:

צא איתם החוצה ותסבירו להם. אחר כך נחליט.

הוחלט: לאשר את החוק בכפוף לחיקונים הבאים:

בסעיף 1, בהגדרת "אמנת החברה", המלה "פרקי" חימחק
סעיפים 2 ו-4 יימחקו.

ה. איצור החוזה לסיוע לסולל-בונה

היו"ר א.י. שפירא:

אני רוצה להסביר לחברי הוועדה: היחה לנו ישיבה של ועדת המשנה ומר פוגל הופיע בפניה. ישבנו בוועדת המשנה ארבעה חברי כנסת, כולל חבר-הכנסת גושון שפט מטעם האופוזיציה, ועברנו נקודה נקודה במה שקשור לחוזה של סולל-בונה ושאלנו את כל השאלות על כל מה שסולל-בונה החחיבה בפני הבנקים.

אני מודיע פה כך: כשהבאתי בפני הוועדה את הקבלנים הפרטיים, כולל "רוסקו", הצבענו על כך, כולל חברי המערך, פה אחד לאחר שדנו וביררנו כל נקודה. באותו יום היה צריך להצביע על חוזה סולל-בונה, אבל מאחר שהיה קצת מאוחר הקמתי ועדת משנה וישבנו מספר שעות ובדקנו את העניין: חוץ מזה שסולל-בונה קיבלה זכות הנפקה הם לא קיבלו שום דבר, כי הסיכון והאחריות הם על הבנקים. סולל-בונה החחיבו לפטר 2,500 איש פלוס 700 איש, וביחד - 3,200 איש.

ח. רמון:

כבר פיטרו 2,000.

היו"ר א.י. שפירא:

עד סוף ספטמבר צריכים לפטר 2,500 וכבר פיטרו 2,000. חברת העובדים צריכה להשקיע עוד 45 מליון דולר, ועל סולל-בונה למכור נכסים, הכל לפי חאריכים. יש ועדת מעקב של הבנקים שעוקבת כל הזמן אחר מה שביצעו, ואם לא מבצעים, ממשלת ישראל יכולה לקרוא לכסף בחזרה. עברנו בוועדה המשנה סעיף סעיף ולדעתי, כאיש עסקים, החוזה סגור הרמטי, חוץ מאפשרות ההנפקה שהם מקבלים לטווח ארוך, שזה כסף שהיום אפשר לקבל אותו גם בלי טובות של הממשלה.

י. מצא:

לא הייתה ועדת משנה, אחת העלית את הנושא הזה בוועדת הכספים כשהוועדה החפזרה, ולמען הדיוק זו לא הייתה ועדת משנה.

ע. סולודר:

זו הייתה ועדת משנה.

י. מצא:

כשקיימנו את ישיבת ועדת הכספים זה לא היה על סדר היום. רק אחרי שוועדת הכספים התפזרה העלה היושב-ראש את הנושא ואמר שאשי הסיעות יישבו ביום רביעי בחל-אביב. אני אמרתי למזכיר הוועדה: אין ועדת משנה.

היו"ר א.י. שפירא:

אני הכרזתי על ועדה זו כוועדת משנה כדת וכדין, וחבר-הכנסת עובדיה עלי היה אצל שר האוצר וקיבל גם אישור שלו. עמדתי על כך שיבוא מישהו מן האופוזיציה, וכדי שלא יגידו שאני עושה איפה ואיפה לא הזמנתי את חברי הכנסת בר-און וצבן אלא את חבר-הכנסת שפט. זו הייתה ועדת משנה והצביעו על כך פה אחד.

אני מציע עכשיו לוועדה לנהוג כפי שנוהגים תמיד כשוועדת משנה מביאה למליאת הוועדה נושאים שקשורים למכס, למס הכנסה, מועצות ועיריות: להצביע. לא היה אחד שביקש הסתייגות, גם חבר-הכנסת יגאל כהן לא ביקש הסתייגות, ולכן אני מציע להצביע בשקט מבלי להיכנס לשום דיון.

י. כהן:

הנושא של ענף הבניה עניין את הוועדה הרבה זמן, וכשהממשלה אישרה 80 מליון דולר לסולל-בונה, אמרו: נאשר 80 מליון דולר בו-זמנית לענף הבניה כולו. ועדת סולל-בונה, בדאשוחו של פוגל, סיימה את עבודתה והציעה חכנית. החכנית הזאת נראתה לוועדה ואושרה על ידי ועדת הכספים כהחלטת מסגרת ואמרו: ניישם אותה כשיהיה חוזה. כנ"ל אישרנו 80 מליון דולר לענף הבניה. הוקמה ועדת משנה לענף הבניה האחר - חברות ציבוריות וקבלנים פרטיים - ועדת הכספים עסקה בזה מספר ישיבות, וועדת המשנה עסקה בשלוש-ארבע חברות: גינדי, גולדשטיין, רסקו, קלרין ומשתכנים אחרים. בין השאר הציעו שני השרים שנאשר מפועה למרכז הקבלנים, לקבלנים אחרים, עד שייקבעו קריטריונים. ועדת הכספים אישרה את זה, אבל הממשלה אמרה: לא, רוצים שמרכז הקבלנים יגיש ושייממה. הועברה ושייממה לוועדת הכספים, הייתה ישיבה אחת, ישיבה שניה ואושרה הבקשה של המפועה למרכז הקבלנים. הייתה אי הבנה, עקיפה של הוועדה: נוסף לזה שאישרנו פעמיים, כולל הישיבה שהייתה לנו, ביקשו אחר כך ממזכיר הוועדה שיאשר עוד פעם את העניין והוא אישר. האוצר לא הסתפק ואמר: מקימים ועדה ציבורית שתבחון עוד פעם את הושיימה. זה לא היה על דעת ועדת הכספים ולא בידיעתנו, ואמר לי פוגל: יכול להיות שהייתה פה אי הבנה, יכול להיות שהייתה פה פגיעה בוועדת הכספים ואעביר לך בכתב אם ההליך היה מסודר.

אני אחראי על כך שלא נעשה את סולל-בונה בן ערובה וגם היום אני מעיד: בדקו את החוזה והוא חואם את ההסכם, ולגבי הוא עונה על אותם קריטריונים שקבעו בהסכם, אבל אני מבקש להציע הצעה ואני רוצה לקבל עליה את תמיכת חברי הוועדה: אני מציע לא לעכב את הסכום שאושר לקבלנות הפרטית, ולפחות אותו כסף שיועבר לקבלנות הזאת - אותם 20 מליון דולר או 30 מליון דולר או 40 מליון דולר מתוך 80 מליון דולר שאושרו - ינתנו מאותם מקורות ובאותם חנאים שניתנו לסולל-בונה. זה המינימום שעליו צריך לקבל עכשיו החלטה. נחליט שאנחנו מאשרים את ההסכם עם סולל-בונה ובו זמנית נאשר שהכספים שיועברו למרכז הקבלנים יועברו מאותם מקורות ובאותם חנאים.

ד. תיכונן:

כבר אישרנו את זה פעמיים.

י. כהן:

אבל לא באותם החנאים ומאותם מקורות. אם ההצעה מקובלת על דעת חברי הוועדה אני מציע לא לעכב את העניין.

היו"ר א.י. שפירא:

לקבלנים הפרטיים ולרסקו אישרנו פה אחד. אם האוצר לא מבצע את מה שאישרנו, צריך לבוא בצעקות גדולות לשר האוצר. אישרנו שני זברים: גם לקבלנים הפרטיים ורסקו וגם לסולל-בונה. אחת אומר: אני רוצה להיות בטוח שאותו סכום שמעבירים לסולל-בונה יעבירו גם לרסקו וגם לקבלנים הפרטיים.

י. כהן:

אני מדבר על העברת כספים לקבלנות האחרת - לא לרסקו - באותם חנאים ומאותם מקורות.

י. מצא:

אני לא רוצה להחייחם לכל ההליך שפירט כאן חבר-הכנסת יגאל כהן לגבי מתן הלוואות, אני רוצה לגעח בנקודה אחת בלבד: התנאים הטובים. בהחלטת הממשלה, לאחר פירוט הסיוע לסולל-בונה, מדובר על הקבלנות הפרטית, ונאמר בסעיף ד' של אותה החלטה: "התנאים האמורים, במינוריים המחוייבים, יחולו על חברות בניה אחרות שנקלעו למצוקה כספית, ובלבד שסך המקורות שיועמד לרשות חברות בניה כאלה לא יעלה על סך המקורות שיועמד לרשות סולל-בונה". אני שם דגש על המלים: "התנאים האמורים יחולו על חברות בניה אחרות שנקלעו למצוקה כספית".

אישרנו לקבלנות הפרטית 40 מליון בתנאי אמיסה באמצעות הבנקים, ואני מבין שמדובר על ריביח בסדר גודל של 12.5%.

א. פוגל:

זה חלוי במועד שבו ההנפקה מחבצעת.

י. מצא:

לעומת זה, בהסכם עם סולל-בונה מדובר על הלוואות שינתנו בריביח שהיא בסדר גודל של 7.5%. איך אחת מסביר את ההבדל בין השניים?

י. כהן:

ההלוואה צריכה להינתן באותם תנאים ומאותם מקורות.

י. מצא:

צריך לחזור על החלטת הממשלה: באותם חנאים.

י. כהן:

כבר החלטנו על זה.

ב. שליטא:

סולל-בונה זו חברה של עם ישראל, יש שם הרבה עובדים וצריך לאשר את החוזה. עם זאת בהחלט צריכות להישאל היום כמה שאלות, וחבר-הכנסת מצא כבר שאל שאלות טובות.

לסולל-בונה יש בנקאי טוב, יש להם עובדות, יש להם כל הדברים הטובים שיכולים לבצע סיוע מסודר, ואני רוצה להבטיח חנאים דומים גם לקבלנות הפרטית. לפני שאנחנו מאשרים את הסיוע לסולל-בונה אני רוצה שנקבע לעצמנו גם חוקי יעד מתי יסתיים הסיוע לקבלנות הפרטית. צריך לדעת מתי נגמור את נושא הסיוע לכולם.

ג. גדות:

אני רוצה להפנות שאלה למר פוגל, זאת בעקבות מספר מפגשים שהיו לנו כאן, ואני לא מתכוון לפגוע אלא לברר: ישב כאן בחור מן המחלקה שלך, רן חקלאי, שעשה רושם מעולה מבחינה מקצועית, אבל הוא הרשים אותי הרבה פחות בנסיונות שלו להתערב בפוליטיקה של מדינת ישראל. ועדה זו קיבלה שלוש פעמים החלטות ברורות, מנוסחות, כחובות, שכל משמעותן הייתה לסייע למגזר הפרטי. הוא לא הסתפק בדבריו של היושב-ראש, הוא לא הסתפק בדבריו של חבר-הכנסת יגאל כהן ולא בפרוטוקול ועד היום לא נעשה דבר. על דבר זה כשלעצמו - מבחינה עניינית, לא מבחינה אישית - מישהו צריך לנזוף בו. אני מציע שתקרא לו לבירור וחברו את העניין, ואם חמצא לנכון, גם תלמד אותו לקח שכך לא מתנהגים בוועדה הכספיים וכך לא מתנהגים בכלל.

מכאן לגופם של דברים: אני מבין שנעשה כאן עוול גדול מאוד לציבור הקבלנים הפרטיים, אם כי אני חייב להודות שכאשר קראתי את הרשימה הרמתית גבוהה, כי לא ידעתי אם אדם צריך לקבל עזרה של 25 אלף דולר, סכום שאני יכול לקבל כמשכנתא עבור בית חדש שבניתי בשומרון. הדבר שמטריד אותי ושעליו אני רוצה לקבל חשובה חד-משמעית הוא זה: צריך לאשר לסולל-בונה, אבל אני מבקש לדעת מדוע לא נעשה דין אחד גם לסולל-בונה וגם למגזר הפרטי ואני מבקש לדעת אם יש התניה. אני רוצה לשמוע בעניין זה דברים ברורים עוד לפני ההצבעה. לא דברים ברורים לגבי הכוונות, אלא דברים ברורים לגבי הצעות מעשיות שעומדים להביא.

פ. גרופר:

זו לא שאלה אם צריך לאשר לסולל-בונה או לא. השאלה היא שעניין הקבלנים הפרטיים צריך ללכת לביצוע, ובעניין הזה אני רוצה להציע הצעה לפוגל: אנחנו צריכים את המעורבות האישית שלך שהדבר יזוז. יש לסייע לקבלנים הפרטיים באותם חנאים.

ד. תיכון:

אני לא לקחתי חלק בעת שנדון עניין הסיוע לענף הבניה, אבל נכנסתי פעמיים וראיתי את אנשי האוצר ואנשי משרד הבינוי והשיכון יושבים כאן וראיתי את הוועדה הזאת מקבלת החלטות. ביום חמישי קראתי בערוץ ששום דבר לא יצא מן ההחלטות ומישהו מינה ועדה ציבורית שחייב קריטריונים לחלוקה הכסף במגזר הפרטי. חמהתי: פחאום קמה ועדה ציבורית בראשותו של עורך-דין אבולוף, שאני מעריך ומוקיר אותו, ולא הבנתי באיזה עולם קפקאי אנחנו נמצאים. שאלתי את עצמי: ישבה כאן ועדה מספר פעמים, קיבלה החלטות, ולבסוף החליטו להקים ועדה ציבורית שתחלק את הכסף?

אני מתאר לעצמי שהאוצר היה על קרקע מוצקה כשהוועדה נתנה את האישור לרשימה.

ג. גדות:

זו היתה הבעיה: הם ביקשו מאתנו שאנחנו נהיה אלה שניתן את הגושפנקה לרשימה. הם אמרו: אנחנו מושכים את ידנו מן העניין.

ד. תיכון:

כל העניין לא מצא חן בעינינו והם נאחזו בהחלטת ועדת הכספים.

הנושא של ענף הבניה הוא הנושא שעל סדר היום, לא רק סולל-בונה, וצריך סוף סוף להעמיד את הסיוע לענף הבניה. אבל שתי הערות באשר לסולל-בונה האחת - בעקבות אישור מכירת מניות ההסדר ומניות קרנות הפנסיה לאוצר ופדיונן באיגרות חוב דרשנו למנות בורר, ואכן נתמנה בורר שחייב את חברת העובדים לשלם 2,5 מליון דולר בגין הפרשים שבעסקות האלה. ממה שקראתי בעתון אני מבין שחברת העובדים אומרת: מה פתאום צריך להוסיף 2,5 מליון דולר בגין אותה המרה? אנחנו התלינו את אישור העיסקה בחוות דעתו של הבורר ואני מבקש שפסק הדין של הבורר יכובד על ידי חברת העובדים גם אם הם צריכים לשלם 2,5 מליון דולר.

הערה נוספת שהערתי בדיון הקודם: לדעתי אתם עוברים על חוק התקציב בעניין של הכנסה מותנית בהוצאה. להערכתי אתם שוגים בדרך שאתם הולכים. אין מנוס אלא להעביר את זה באמצעות תקציב הפיתוח.

א. פוגל:

מן הרזרבה הכללית.

ד. תיכון:

אני לא בטוח שזה לא פיתוח.

אני אומר לכם: אל תיתממו, יש לכם בעיה בתחום החקיקה. היום עבירה על חוק התקציב היא עבירה פלילית ואני מציע שתחוו את דעתכם לפני שמבקר המדיעה יחווה דעתו באשר לדרך שהלכנו בה.

היו"ר א. י. שפירא:

דיברנו על זה ומר פוגל שמע.

ד. תיכון:

מה הפתרון?

י. ארידור:

אני לא מתייחס לצד הכלכלי של ההסכם - הצד הזה נדון בכל כך הרבה ישיבות ואין טעם להתייחס אליו מחדש - אבל יש לי כמה הערות שמתחייבות מהגשת המסמך שלפנינו. אני מצטרף להערות של חברי שדיברו על הצורך בהשוואת התנאים בין הקבלנים הפרטיים וסולל-בונה ועל זה צריכה להיות מחוייבות של ראש אגף התקציבים גם בהקשר לרווחיות של הבנקים בהשוואת התנאים.

הערה שניה שלי היא לגבי בנק ישראל ומעמדו בנושא זה: עד כמה שנודע לנו מן התקשורת היתה הערה של בנק ישראל לגבי מתן הלוואות מצד הבנקים לסולל-בונה, היות וזה מנוגד להגבלות שבנק ישראל מטיל. אנחנו צריכים לדעת אם אנחנו מאשרים דבר שמנוגד להגבלות של בנק ישראל, ואם זה לא מנוגד להגבלות מה יהיו הדברים שייבדקו. על זה צריך לתת תשובה לפני האישור, כי כל לווה יחיד שמגיע להגבלות של בנק ישראל הוא כבר בעל עסק גדול, זה לא לווה של עסק קטן. כלומר, הדברים האלה מתכוונים דווקא כלפי עסקים גדולים.

הערה שלישית היא לענין חוק התקציב. נושא זה אינו פשוט. קראתי את חוות הדעת של סמדר, היו לי הערות לחוות הדעת הזאת לפני שהיא הונחה ואינני יודע אם ההערות שלי נכללו בנוסח שחולק או לא, אבל אני משוכנע שזו אינה הכנסה המותנית בהוצאה, זה ברור, ולכן הסעיף התקציבי יכול להיות הרזרבה הכללית או תקציב הפיתוח. כלומר, או העברה מסעיף אחד לשני בתוך תקציב הפיתוח או העברה מהרזרבה הכללית, אבל אי אפשר ללכת ולאפשר לממשלה הסכם שהוא מנוגד לחוק, כשאנחנו יודעים שזה מנוגד לחוק.

הערה רביעית מתייחסת לתלונות של הקבלנים הפרטיים על מרווחי הבנקים, כשהמרווח של הבנקים הוא 15 חלקי 16 אחוזים.

היו"ר א.י. שפירא:

מחקו 20 מליון דולר.

י. ארידור:

לא עשו טובה לאף אחד, כי כאשר הם נותנים הלוואות שלהם - ואמר מר פוגל - הם נותנים אותן מתוך ידיעה שאין שום סיכון והממשלה תשלם. למעשה על הכסף שהבנקים מלווים הם לא יכלו להרוויח שום דבר, מפני שאילו לא היו מלווים לסולל-בונה לא היו מקבלים כסף זה בכלל. זה כסף שמיועד אך ורק למטרה זו. בעצם אין כאן שום דבר שהבנקים נותנים פרט להרמה תקציבית: במקום שזה עובר דרך הרזרבה הכללית זה עובר כביכול דרך הלוואה של הבנקים וכביכול יש על זה אחריות של הבנק ולא אחריות של סולל-בונה.

ח. רמון:

יש אחריות של הבנק ושל סולל-בונה, לא של המדינה.

י. ארידור:

ברור שהבנקים ממילא חייבים למדינה כל כך הרבה שאין רבותה בכך שהם אומרים למדינת ישראל שהם אחראים על הכספים שהם מלווים לסולל-בונה. כלומר, 15 חלקי 16 אחוזים זה דבר שפשוט אינו מוצדק. אילו זה היה משהו סמלי, הייתי אומר: בסדר - זה גם להוצאות של מנגנון, כי כל הסידורים של המנגנון מיועדים להבטיח את הבנקים מפני סולל-בונה, ואת זה הם עושים לחוד - אבל זה לא משהו סמלי. 15 חלקי 16 אחוזים זה כמה מאות אלפי דולרים. אני רוצה להבין מדוע אנחנו צריכים לאשר כך סתם כמה מאות אלפי דולרים. זו עיסקה בנקאית? זה בסך הכל רישום כמתווך.

א. דמביץ:

בסעיף 2.2.4 להסכם נאמר כך: "סולל-בונה מתחייבת לחתום עם נציגות העובדים וההסתדרות על הסכם מחייב להיכנס למשא ומתן לשינוי הסכמי העבודה הקיימים בסולל-בונה כך שיתאפשר לסולל-בונה לעשות כך וכך. כשאתה מתחייב להיכנס למשא ומתן ובאותו היעלם אתה מתחייב לחתום זה נראה לי קצת מוזר. את העיקר אינני מבין: מה

יכולה ההתחייבות הזאת לתת כאשר התוצאה איננה מובטחת? אינני טוען שבגלל הסעיף הזה אי אפשר לחתום על ההסכם, אבל אני מוכח להביא לידיעת חברי הוועדה את השאלה. אמנם אפשר לראות בסעיף כזה סעיף הסכם שיש בו בטחון של ביצוע שיניח את דעת הוועדה, בכל אופן אני משוכנע שכאשר ניסחו את הסעיף הזה הבינו כמה הסעיף חלש, וכדאי שמר פוגל יגיב גם לענין זה במסגרת התשובה שהוא יתן לשאלות.

י. ארידור:

אני מסכים להערה של מר דמביץ ואני מצרף אותה לשאלות שלי.

היו"ר א.י. שפירא:

אני רוצה לקרוא העתק מכתב ששלח אלי מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון, שהוא מכתב לחבר-הכנסת צבן עם העתק לסגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון, למבקר המדינה וליושב-ראש ועדת הכספים, כשהנדון הוא מתן סיוע לענף הבנין: "הריני להביא לידיעתך כי הוועדה שבראשות משרד האוצר למתן סיוע לחברות במצוקה קבעה בהמלצותיה את אופן מתן הסיוע וחלוקתו. הוועדה הטילה על מרכז הקבלנים להגיש המלצה למתן סיוע לקבלנים המאוגדים במסגרתו. כידוע המלצת הוועדה למתן הסיוע לחברות במצוקה וכן ההצעה שהוגשה על ידי מרכז הקבלנים הובאו לאישור ועדת הכספים. ועדת הכספים אישרה את ההצעות עם הסתייגות מסוימת. לאור זה החלטתי על הקמת ועדה ציבורית המורכבת מעורכי-דין ואישי ציבור, שמתפקידה לבדוק את החריגים שבהצעת מרכז הקבלנים. רצ"ב רשימת מרכז הקבלנים שהוגשה לוועדת הכספים". על החתום ש. שילה, מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון.

א. פוגל:

לשאלה האחרונה לגבי המשא ומתן עם העובדים על שינוי ההסכם: אני באמת לא יכול לדווח מה קורה ברגע זה. ההסתדרות איננה צד להסכם הזה. מי שצד להסכם הזה וקשור להסתדרות הם סולל-בונה וחברת העובדים, שחתומים ומתחייבים לעשות את הדברים האלה. כמובן שלצורך הענין צריך גם את הסכמת ההסתדרות מבחינה זו שהיא איגוד מקצועי. אין לנו כאן ערובה מוחלטת שזה יהיה, אבל יש לנו כן בהחלט התחייבות מצד החתומים.

ג. גדות:

אתה צריך להסיר מראשו של קיסר כובע אחד ולשים במקומו כובע אחר, כי הוא גם יושב-ראש האיגוד המקצועי וגם יושב-ראש חברת העובדים.

א. פוגל:

כיוון שהנושא הזה מרכזי, לדעתי, בהבראה של סולל-בונה ונעשו דברים מאד רציניים וגדולים בתחום כוח האדם, אני מניח שמהו מזה בוודאי יבוצע. אני מצטרף בנושא זה להערה של היועץ המשפטי של הוועדה, שזו לא סיבה שלא לחתום על החוזה, אבל אין כאן ערובה שזה ימולא במאה אחוזים. הערכת המצב היא שיש סיכוי שסעיף זה יתמלא.

ח. רמון:

הרוב המכריע נעשה.

ע. סולודר:

אמרת לנו בוועדת המשנה, שבמידה שהדברים לא מתקיימים כל העסק בטל. יש, אם כן, בטחון יותר גדול.

א. פוגל:

בטעות לא צורף מכתב כלשהו לחוזה האומר את הדבר הבא: בחוזה יש תחנות שמתנות את הביצוע המלא של האמור בהסכם באפשרות הממשלה לקחת את כספה בחזרה.

ד. תיכון:

אין אפשרות כזאת, תיאורתית.

א. פוגל:

יש אפשרות כזאת. אתה תמיד יכול לחזור למצב המקורי ובחוזה יש אפשרות. גם הבנקים ביקשו את האפשרות לחזור למצב הקודם, כאשר כמובן גם לממשלה נשמרה הזכות הזאת בין 2 בינואר 1987 לבין 31 במארס 1987. יש רבעון של שלושה חודשים שבהם יש הערכת מצב של סולל-בונה, אם אין סיכוי או יש סיכוי ואם תכנית ההבראה מתבצעת. התשובה של הבעיה: להחזיר את המצב לקדמותו.

לנושא המרווח: את המרווח של הבנק בהקשר זה אפשר לראות כגבוה ואפשר לראות כנמוך. הבנק, מבחינת החשיפה, לא נשאר חשוף במלוא החוב. דבר נוסף: החשיפה של הבנקים בעקבות ההסכם הזה תעלה מעט מאד, כמובן בכפוף לאישור בנק ישראל. זאת אומרת, יש כאן בכל זאת תוספת של חשיפה, אבל זה לא יסתור, כמובן, את מערכת האישורים שתידרש מבנק ישראל, והכל בהתאם למערכת האישורים שתהיה. יכול להיות שברבעון הבא, אם יתפתחו תהליכים שלילים שאינם תואמים את תכנית ההבראה, הבנק יצטרך להגדיל את החשיפה שלו למימדים גדולים. בנק ישראל, כמפקח על הבנקים, יכול לחוות דעה שלילית על המצב הזה ואז תהיה בעיה שהנושא יחזור למצב הקודם.

י. ארידור:

עכשיו בנק ישראל מאשר?

א. פוגל:

לא נעשה דבר בניגוד לאישור בנק ישראל. באינדיקציה מוקדמת אני יכול לומר שאת החשיפה הזאת הוא יאשר.

י. ארידור:

מה יהיה פרצופה של ועדת הכספים אם מאשרים הסכם ואחר כך בנק ישראל לא מאשר? צריך לכתוב בהחלטה שלנו שזה מותנה באישור בנק ישראל.

ח. רמון:

מי שבודק אם סולל-בונה הוא לווה בודד זה בנק ישראל, לא אנחנו. זה לא תפקידנו לבדוק מי לווה בודד או מי אינו לווה בודד.

א. פוגל:

בנושא חוק התקציב: כנראה שהיה פגם חוקי בצורת התיקצוב שהבאנו. היינו ערים שיייתכן שיש פה פגם משפטי, ולכן מרגע זה לא נביא יותר לוועדה כל אישור במתכונת זאת שהבאנו.

י. ארידור:

אם היה פגם חוקי צריך לתקן אותו.

א. פוגל:

אני לא יודע עדיין. על כל פנים כל דבר נוסף שנביא לא יהיה בדרך הזאת, הוא יהיה בדרך שתואמת את חוק יסודות התקציב. אנחנו לומדים את ההשלכות של הנושא הזה.

י. ארידור:

אמרת שמכאן להבא תעשו אחרת. יש שתי אפשרויות: או שמכאן להבא לא צריך לעשות אחרת, כי מה שנעשה היה חוקי, אבל אם צריך לעשות אחרת סימן שהיה פגם משפטי וצריך לתקן אותו.

היו"ר א.י. שפירא:

הוא אמר שהיה פגם משפטי.

א. פוגל:

קודם כל אנחנו לומדים את הנושא המשפטי ונגיע למסקנה אם אנחנו יכולים לבוא ולבקש, כמובן באישור הוועדה, שינוי בחוק יסודות התקציב, שבמקרים מסויימים יתיר צעד מן הסוג הזה אם יש לצעד הזה הגיון רב משל עצמו. בוודאי שלהבא לא נעשה את הדברים האלה.

באשר לקבלנות פרטית אני רוצה להבהיר מספר דברים, ודבר ראשון מבחינת האספקט האישי: אני מקבל את ההערכה המקצועית לגבי סגן הממונה על התקציבים שהיה פה, אבל לחלוטין אינני מקבל כל הערה אחרת, כי אם באיזה שהוא מקום הוא ניסה להתערב בשיקול שאיננו מקצועי, הוא פעל בניגוד להוראות שחלות על עובדי המדינה בכלל ועל עובד אגף התקציבים בפרט. בישיבת ועדת המשנה הבטחתי לוועדת המשנה בכלל ולחבר-הכנסת יגאל כהן בפרט בדיקה בכתב של השתלשלות האירועים, הסיבות ומה שקרה. אם ימצא פגם בנושא הזה באיזה שהוא מקום, גם נתנצל וגם נבטיח שדבר כזה לא יישנה בעתיד.

ישנה החלטה של ועדת הכספים, ישנה החלטת ממשלה. מבחינת הביצוע של משרד האוצר נגמר הטיפול בנושא זה, כי הדבר היחיד שנותר זו העבודה של אותה ועדה ציבורית שלאוצר אין בה אפילו חבר.

א. ויינשטיין:

שאלה עובדתית: אם האוצר גמר את תפקידו איך זה קורה שבהסכם עם סולל-בונה נאמר שסולל-בונה, על פיגורים שיהיו לה, תתחייב באותה ריבית שהבנקים מתחייבים בה כלפי בנק ישראל על פיגורים שלהם - שזו ריבית קטנה מאד - ואילו בהסכם שעשה האוצר עם הקבלנים התנאים יותר גרועים?

היו"ר א.י. שפירא:

אני רוצה להביא להצבעה את החוזה עם סולל-בונה לאחר החלטת ועדת המשנה, ואני מודיע פה שהוועדה מחליטה פה אחד שאותם הסכומים שיזרימו לסולל-בונה, באותו היום ובאותו המצב, יעבירו גם לקבלנים הפרטיים, שלגביהם כבר אושר העניין.

ח. רמון:

כשאישרנו לגבי רסקו גם כן היתה החלטה כזאת? מה זה, באותו היום יעבור הכסף?

י. מצא:

לא באותו היום, אלא באותם התנאים ומאותם מקורות. כך זה צריך להיות.

י. כהן:

מאותם מקורות ובאותם תנאים.

ח. רמון:

צריך לכתוב את מה שכתוב בהחלטת הממשלה.

י. כהן:

אני רוצה להציע את ההצעה הבאה: הכסף שינתן לקבלנות הפרטית באמצעות מרכז הקבלנים ינתן מאותם מקורות ובאותם תנאים. על זה הוסכם איתך, חבר-הכנסת רמון.

ח. רמון:

כשהקבלנים הפרטיים יעשו מה שעשה סולל-בונה אני מוכן לקבל את ההצעה הזאת.

י. כהן:

הם לא נתנו, כל אחד?

ח. רמון:

אפילו לא אגורה.

י. כהן:

מאין אתה יודע?

ע. סולודר:

הייתי בוועדת המשנה גם בישיבה הקודמת כשדנו על רסקו והלכנו לקראת כל הנושא לגופו של ענין, בכל הדיונים, כי ראינו לפנינו את הנושא של ענף הבניה מבלי להשוות מגזר ציבורי עם מגזר פרטי.

איך הוקמה ועדת המשנה? בישיבה הקודמת של מליאת הוועדה, כשעדיין לא הוכרז על סיום הישיבה, נשארנו רק חבר-הכנסת אמיר, חבר-הכנסת עובדיה עלי, היושב-ראש ואני. פוגל הגיע לישיבה עם החוזה של סולל-בונה, אבל אמרנו: לא נחטוף הצבעה בגלל העובדה שהיה רוב לחברי המערך. סיכמנו שמקימים ועדת משנה, וזה היה כדת וכדין, כי הישיבה לא נסגרה.

ישבו בוועדת המשנה, פוגל הביא את כל הדברים וסיכמנו פה אחד. היתה לנו החלטה עקרונית ואני לא מוכנה יותר שסולל-בונה יהיה אסיר על תנאי.

ח. רמון:

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, שתביא להצבעה את נושא סולל-בונה, ומי שרוצה שיצביע נגד. קודם כל תצביע את ענין סולל בונה, בלי כל התניה. לגבי רסקו לא היתה שום התניה, לגבי גינדי לא היתה שום התניה ואני מבקש להצביע על סולל-בונה בלי שום התניה.

י. כהן:

אבל זה מה שסיכמנו.

ח. רמון:

אני חוזר בי. אני מבקש להצביע רק על סולל-בונה.

י. כהן:

כך זה לא יעבור.

ג. גדות:

אני רוצה לנסות להגיע לסיכום, אחרת הישיבה הזאת תיגמר בלא כלום. הישיבה עמדה לפני סיום ברצון טוב ובאווירה טובה ובדברייך, חבר-הכנסת יגאל כהן, גרמת לכך שחבר-הכנסת חיים רמון חזר בו מהסיכום שהיה קודם לכן.

י. כהן:

אני ניסחתי איתו דבר ברור.

ח. רמון:

אמרתי לך שאני לא מקבל שום התניה. קודם כל נצביע על סולל-בונה בלי התניות.

ג. גדות:

מרבית חברי הוועדה שהתבטאו פה והתחילו לדבר בענין הקבלנות הפרטית אמרו את המשפט הבא: אני לא מתנה. יחד עם זה היתה כאן אווירה טובה כשכולם הבינו שצריך לפתור גם את הבעיה של הקבלנות הפרטית וגם את הבעיה של הקבלנות הפרטית. כל אלה שהיה פה היו מאוחדים בדעה שהולכים להצביע לפי הניסוח של היושב-ראש, אבל היושב-ראש התבלבל קצת בסיכום שלו והכניס דברים שלא בדיוק סוכמו על דעתם של חברי הכנסת חיים רמון ויגאל כהן, ובעקבות זה התחיל הוויכוח. אני מציע לחזור חזרה ולהציע הצעה שהיתה ברוח הסיכום שהיה על דעתם.

י. מצא:

ולהפריד: קודם כל סולל-בונה ואחר-כך הקבלנות הפרטית.

ח. רמון:

קודם כל סולל-בונה.

י. מצא:

בסדר, נקבל את זה, ואחר כך נצביע על התנאים לגבי הקבלנות הפרטית.

ג. גדות:

זו הצעה אחת שבנויה משני חלקים: קודם כל סולל-בונה, ואחר כך השוואת התנאים, במשטב שהיה לגבי הקבלנות הפרטית, מאותם מקורות ובאותם תנאים. על זה היתה הסכמה.

ח. רמון:

אני מציע להצביע על סולל-בונה ואחר כך נדון.

היו"ר א.י. שפירא:

אני מביא להצבעה קודם כל את החוזה של סולל-בונה.

ה ע ב ה

הוחלט: לאשר את החוזה לסיוע לסולל-בונה

היו"ר א.י. שפירא:

עכשיו אני מביא להצבעה את הסעיף לגבי חברות הבניה האחרות כפי שהממשלה החליטה: " התנאים האמורים, בשינויים המחוייבים, יחולו על חברות בניה אחרות שנקלעו למצוקה כספית ובלבד שסך המקורות שיועמד לרשות חברות בניה כאלה לא יעלה על סך המקורות שיועמד לרשות סולל-בונה". כלומר, אותם מקורות ואותם תנאים.

א. פוגל:

זה סותר החלטה קודמת של הוועדה. הוועדה אישרה את התכנית שעל פיה המקור שיועמד לרשות הקבלנים הפרטיים, מעבר למיקדמה שאנחנו מקדימים, היא הנפקה. הנפקה יש לה יתרונות ויש לה חסרונות. החסרונות שיכולים להיות: הריבית נקבעת במועד שבו עושים את הנפקה, תלוי בתנאי השוק. זו יכולה להיות ריבית טובה יותר מ-8% בתנאי סולל-בונה וזו יכולה להיות ריבית גרועה יותר. מה היתרון של הנפקה מול תקציב? בתקציב, מבחינת החלוקה, אנחנו כפופים להנחיות שהוציא היועץ המשפטי בהקשר לבג"ץ חב"ד וכו', ועל פני מגזר כל כך רחב - פרט למקרים יוצאים מהכלל שטופלו באישור הוועדה - יכולה להיות בעיה, כי אז לא ועדה ציבורית יכולה לחלק את זה ונצטרך לוועדה ממשלתית.

ח. רמון:

קבלן אחד יילך לבג"ץ והכסף ישכב.

א. פוגל:

ועדה ממשלתית תדרוש מן הקבלן הון עצמי, נכסים, ונצטרך לעשות עבודה על כל קבלן וקבלן כמו שעשינו לגבי סולל-בונה.

י. מצא:

מה אתה מציע?

א. פוגל:

אין לי הצעה, אני מביא את משמעות ההחלטה.

י. מצא:

לא נכתוב "מאותם מקורות", אבל נכתוב "באותם תנאים".

ג. גדות:

הקבלנים עומדים בחוץ והם לא רוצים הנפקה.

היו"ר א.י. שפירא:

אין ספק שנקיים מה שהממשלה החליטה, והממשלה החליטה שצריך לעזור לקבלנים הפרטיים באותה מידה ובאותם תנאים כמו שעזרו לסולל-בונה. אבל כשאומרים: בדיוק מאותם מקורות ואותם תנאים, יכול להיות קבלן אחד שיגיש בג"ץ ועל ידי בג"ץ זה הוא יעזור את כל ההלוואות לשנה, כמו שקרה עם הכסף היעודי.

א. פוגל:

אם זה תקציב.

היו"ר א.י. שפירא:

"התנאים של החוזה בשינויים המחוייבים יחולו על חברות הבניה האחרות שנקלעו למצוקה כספית". האם אתם רוצים להוסיף "מאותם מקומות ובאותם תנאים"?

ד. תיכון:

"באותם תנאים" לא, רק "מאותם מקורות".

היו"ר א.י. שפירא:

נשמע את דוד שטרן, יושב-ראש מרכז הקבלנים.

ד. שטרן:

לגבי אמיסיה: אי אפשר להוציא אמיסיה אלא בתנאי השוק - 8% עד 8.5%. לפי השוק. לזה צריך להוסיף 1.2% עבור תשקיף וכו', ולזה צריך להוסיף 2.5% מרווח של הבנקים. אם אנחנו מצרפים 8.5% ו-1.2% פלוס 2.5%, זה מגיע יחד ל-12.5%. הקונקורנט שלנו, סולל-בונה, מקבל כסף ב-7.5% פלוס 1% או 1.25%. אני שואל את ועדת הכספים המכובדת: למה זכותי כאזרח הארץ הזאת מקופחת ולמה במשך עשר שנים אני נכנס להתחרות עם חברה שמן המט שאני משלם לממשלה היא מקבלת את הסבסוד ויש לה הפרש מראש של 4%, אותו הפרש שבין 12.5% ו-8.5%? אם אתם מפתחים מבג"ץ, אני אלך לבג"ץ ואכריח לבטל עיסקה זו, מכיוון שאתם מעדיפים את סולל-בונה ב-4% כל שנה, לאורך עשר שנים, זאת אומרת 40% במשך כל השנים וזאת הבעיה. אני לא מתנגד לתכנית העזרה לסולל-בונה ואני לא עושה חשבון הסטורי. שייאמר: באותם תנאים ומאותם מקורות.

י. כהן:

"באותם תנאים ומאותם מקורות".

י. ז'. אמיר:

צריך לכתוב כמו שכתוב בהחלטת הממשלה.

ח. רמון:

אני מבקש לחזור על הצעת הממשלה.

י. מצא:

נקרא את החלטת הממשלה ונפרט שזה באותם תנאים ומאותם מקורות.

ח. רמון:

פוגל, "אותם תנאים ואותם מקורות" זה אומר גם מן הצד השני. אני רוצה לראות קבלן אחד שיתן לך מה שנותנת סולל-בונה. אם הוא יתן לך, תיתן לו אותם תנאים, ואם הוא לא מסכים, תשנה לו. במידה ששטרן ימכור נכסים ויתן השתתפות של המעביד, תיתן לו אותם התנאים.

היו"ר א. י. שפירא:

אני מביא את זה להצבעה: החלטת הממשלה, מאותם מקורות ובאותם תנאים.

ה צ ב ע ה

הוחלט: הסיוע לחברות הבניה האחרות ינתן על פי החלטת הממשלה בהחלטה מספר 1481, סעיף ד, מאותם מקורות ובאותם תנאים.

ט. תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות ממבוטחים בביטוחי רכב, התשמ"ו-1986)

היו"ר א. י. שפירא:

בתקנות אלה, שאושרו על ידי ועדת הכספים ב-5 באוגוסט שנה זו, נפלה טעות כך שבהגדרת "גיל הרכב" צויין כי גיל הרכב הוא ההפרש בין שנת הייצור של הרכב לבין השנה בה חל ה-30 בספטמבר שקדם למועד כריתת חוזה הביטוח, במקום השנה בה חל ה-30 בספטמבר שלאחר מועד כריתת חוזה הביטוח. אנחנו מתבקשים לאשר את התיקון המבוקש.

הוחלט: לאשר את תיקון הטעות

היו"ר א. י. שפירא:

הישיבה נעולה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.50)